

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Netrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nametancem, vsaka beseda Din 0.80

Štev. 76 • Maribor, četrtek, dne 6. julija 1939 • Leto XIV

Znaki opominjajo delavstvo k oprezni agilnosti

Vsaka doba v razvoju ima svoje posebnosti. Ima pojave naprednosti in pojave reakcije. Zgodovinske dobe so perijode, v katerih se bje borba med napredkom in reakcijo. Ene sile razvoj pospešujejo, ene pa ovirajo. Glavna značilnost teh dveh sil je v tem, da sila napredka prepušča in pospešuje svobodo miselnosti, dočim sila reakcije zatira to svobodo, ker je posestno konservativna. Prva sila goni človeštvo k čim višji popolnosti, druga sila pa iz sebičnih razlogov ne dopušča duhovnega razmaha, da bi preobrazilo človeško družbo k večji oopolnosti, to je k idealu socialne pravičnosti. Reakcija dosega ta svoj namen torej s tem, da ne dopušča ne kritike svojega delovanja in niti ne teoretičnega ali filozofskega razpravljanja o stvarih, ki bi utegnile posezati v nje posestno stanje. Nove ideje in problemi, če so se tako opravičeni, so prepovedani.

Ideje in problemi so različni. Po ideji humanizma, da ne sezamo dalje v zgodovino, je nastopil liberalizem, pozneje oriji krizo zaradi teh idej, mučno krizo, ki grozi temelje zgodovinskega razvoja razkrajati. Dve glavni ideji sta, sicer obe v rokah kapitalizma, ki hočeta kulturne pridobitve zgodovine sistirati in ostaviti pod kuratelo diktature. Eni žele to doseči s krinko navideznega liberalizma, eni pod krinko individualnih osebnih diktatur; oboji pa v interesu konstantnosti krivičnih družabnih ali socialnih razmer. Prva sila hoče izvajati diktaturo za zaprtimi vrati kapitalističnih pisaren, druga s formalnostmi, šovinizmom in sugestivno propagando. Prva ne dopušča vpogleda v svoje operacije in s tem izloča sodelovanje javnosti, druga pa prepoveduje javno mnenje ter ga hoče nadomestiti z manifestacijami, zabavami in absolutno pokorščino, da ne bi se kje porodila misel ali ideja, ki bi hotela služiti drugače interesom narodov, kakor to žele sile osebnih ali drugačnih diktatur.

Tako ena kakor druga diktatura je ovira svobodnemu razvoju, ker preprečuje realno sodelovanje naroda ali javnega mnenja.

Kriza take vrste nastane vselej takrat, kadar oblastniki ne delajo več z narodom. Dva zgleda. Napoleon je bil močnejši človek, celo napreden ze bil. Ko se je pa pričel tepsti za svojo oblast s tem, da je bogato nagrajeval svoje sorodnike in prijatelje, misleč, da ga bodo na nedemokratičen način ščitili, je nastal med narodom odpor, ki ga je popolnoma zapustil ob prvi nesreči. Napoleon je propadel. V bivši Avstriji so se Čehi dolgo borili za svoje narodne pravice. Še l. 1912. je avstrijska vlada poslala v Pražo grofa Tuna, da bi pregovoril Čeha, da opuste obstrukcijo v deželnem zboru. Do sporazuma ni prišlo. Ugodno priliko je imela Avstrija takrat, da bi bila rešila narodnostno vprašanje, pa tega ni hotela. Poizkus ob koncu svetovne vojne, da to vprašanje zase ugodno reši, je bil prekasen, ker je miselnost avstrijskih narodov kljub terorju in vojaški diktaturi razkrojila vezi stare države in si želela novih oblik v duhu svobode narodov.

Ta dva zgleda kažeta, kako nezmišeln je boj proti svobodi miselnosti, ki se kljub vsem umetnim oviram v obliki običajnega terorja ali šovinistične propagande razvija po poti napredka. Te duhovne sile, ki je utemeljena v razvoju, ne morejo za vedno nikdar zatreti nobene metode reakcije. Vkrizi nastane

Dne 29. junija je govoril lord Halifax na pojedini londonskega kraljevega inštituta za mednarodne zadeve.

V svojem govoru je naštel vse pakte, ki jih je doslej sklenila Anglija v Evropi in omenil pogajanja s Sovjetsko Rusijo, o katerih je dejal, da upa, da bodo skoro z uspehom zaključena. Nato je rekel:

»Prevzeli smo jamstva in smo pripravljene prevzeti še nova, zavedajoč se docela vseh posledic, ki lahko nastanejo iz tega. Zavedamo se, da bi bila naša lastna varnost in neodvisnost težko ogrožena, ako bi izginila varnost in neodvisnost drugih držav. Zavedamo se, da moramo biti pripravljene na boj in obrambo, ako hočemo rešiti mednarodni red.

Angleško ljudstvo si ni bilo še nikoli tako edino glede osnov zunanje politike, kot si je danes. Imamo mornarico, ki ji ni para. Naše letalstvo se je razvilo tako zelo, da je daleč prekosilo vse napovedi, ki smo jih čuli pred nekoliko meseci, tako da mu ni treba imeti prav nobenega strahu pred letalsko silo drugih držav. Naša vojska je majhna v primeri z vojsko ostalih držav, toda kakor smo to že pokazali, bomo tudi sedaj stvorili močeno armado za obrambo naše svobode in svobode drugih držav.

Za vsem tem oboroževanjem stoji trdna volja ljudstva, ki je enotnejše kot kdajkoli, stoji pa tudi vse bogastvo, s katerim razpolaga Anglija.

Nihče v Angliji ne dvomi o tem, česar pa močnejše drugod še ne razumejo povsod, da smo odločeni, da v slučaju kakšnega novega napada zastavimo vse svoje sile in izpolnimo prevzete obveznosti.

Predvsem smo odločeni, da se zoperstavimo vsakemu napadu. Ni treba, da spominjam na napadalne akte, ki so se izvršili in na posledice, ki so jih rodili. Samo iz teh razlogov smo se združili z drugimi narodi, da skupno nastopimo proti nevarnosti. O tej naši akciji pa se je trdilo, da ima za cilj izoliranje ali kakor pravijo obkrožitev Nemčije in Italije.

Kaj so dejstva?

Ta so zelo enostavna in vsakdo jih pozna. Nemčija se izolira sama in sicer popolnoma in z največjim uspehom. Izolira se od drugih dežel gospodarsko s sistemom autarkije, politično s svojim zadržanjem, ki je vzrok, da žive ostali narodi v vednem strahu in na kulturnem področju s svojim rasizmom. Ako se kdo s svojim delovanjem sam sistematično izolira od drugih, mora sam sebe grajati. Nikakor si ne želimo, da bi Nemci, možje, žene ali otroci trpeli pomanjkanje. Toda ako je temu tako, potem to ni naša krivda in zavisi samo od nemške vlade in samo od nje, ako naj ta proces izolacije traja še naprej ali ne. Ona je v stanju, da to spremeni vsako minuto s

ne navidezni zastoj, toda le navidezni, ki pa potem oživi s čim jačjo duhovno silo. To nado in vero imamo tudi v današnji krizi, ker mora zmagati človeški um.

Delavstvo je nosilec nove ideje socializma ali socialne pravičnosti. Ta ideja ne more propasti, dokler človeštvo živi. Istotrajna reakcija je naperjena predvsem proti tej ideji. Ideja pa je dobra, zdrava in si naravno pribori lavorikov venec po krizi. Zato se pripravljajmo in delajmo duhovno in socialno.

Anglija govori Nemčiji

Odločne besede angleškega zunanjega ministra lorda Halifaxa

tem, da se odloči za politiko sodelovanja.

Sedaj pa še nekaj o življenjskem prostoru. Vsaka razvita skupnost stoji pred važnimi problemi življenjskega prostora, toda tega problema ni mogoče rešiti enostavno na ta način, da si podvrže nova ozemlja. Narodi množe svoja bogastva in dvigajo življenjsko raven s tem, da si pridobivajo zaupanje svojih sosedov in na ta način omogočijo izmenjavo dobrin med seboj. Država, ki bi zatirala neodvisnost svojih malih in slabotnih sosedov, bi najbrž dosegla obratno. Ako hoče kdo obravnavati pojem »življenjskega prostora« v tem smislu, potem naj ve, da se s tem ne strinjamo in da se bomo temu uprli. Nemčija je postavila svoje zahteve po življenjskem prostoru v trenutku, ko je postala dežela, ki sprejema izseljence iz drugih držav. Kako naj potem trdi, da je prenaseljena?

Velike pokrajine in naravno bogastvo britanskega imperija in Zedinjenih držav Severne Amerike ni moglo preprečiti, da bi teh dežel ne prizadelo pomanjkanje v letih krize, ki je trajala od leta 1929 in 1932. Narodi sveta so med seboj preveč ozko povezani, da bi se mogel eden med njimi nadejati, da bo lahko dosegel kakršenkoli dobiček na račun svojega sosedu. Sodelovanje nudi narodom možnost boljšega gospodarskega življenja z vsem tem, kar razumemo pod izrazom »življenjski prostor«.

Ako bi bil svet organiziran na tej podlagi, bi se ne bilo treba niti Nemčiji, niti Italiji ničesar bati Toda taka družba narodov ne more počivati na sili.

Pod pretjno vojaške sile se hoče izsiliti, da plača svet odkupnino, naša neposredna naloga pa je, da se upremo napadu. Pravi se, da so potrebna dejanja in ne besede. Tudi mi tako mislimo.

Poslanica angleškega kralja

počrtava odločnost in pripravljenost.

Pred kraljem in kraljico je dne 2. julija defilirala v Londonu armada 25.000 mož in žena, ki so se priglasili kot prostovoljci in prostovoljke za obrambo pred napadi iz zraka.

Kralj je nanje naslovil poslanico, v kateri pravi:

»Gledajoč to povorko smo videli v njej odločnost vsega naroda in pripravljenost vse države, da se za ceno žrtev vseh vrst upre vsaki nevarnosti. Moč naše civilne obrambe je zagotovljena.

Izraziti vam moram svoje divljenje nad solidarnostjo in zavestjo ter razumevanjem nacionalnih potreb, ki ste jo danes tako sijajno manifestirali. Posebno visoko pa spoštujem žene, ki so, žrtvujoč družinsko življenje, dopustile svojim možem, da posvečajo svoje proste večere vežbanju.

Vi vsi veste, da vse te naše priprave ne streme po izzivanju vojne, marveč da služijo zgolj obrambi miru.

O odpovedi pomorskega sporazuma med Nemčijo in Anglijo

Anglija je pripravljena skleniti novega.

V maju je Hitler odpovedal angleško-nemški pomorski sporazum. Sedaj je Anglija odgovorila na to odpoved v posebni noti, v kateri pravi, da sprejema odpoved na znanje. Izjavlja pa, da Nemčija ni bila upravičena odpovedati do-

govora. Anglija je pripravljena, da sklene nov dogovor z Nemčijo, toda samo pod pogojem, ako dobi jamstva in zlasti še jamstvo, da ne bo prišlo zopet do take nenadne odpovedi kot to pot.

V Moskvi pred zaključkom

Tudi sovjetska vlada trdi, da so se stališča vseh treh držav močno približala.

Vesti iz ruskih uradnih krogov priznavajo, da so pogajanja za sklenitev trozvezne pogodbe med Anglijo, Francijo in Rusijo že močno dozorela in da so se stališča vseh treh držav močno zblížala. Računa se, da bo prišlo do zaključka pogajanj do konca tedna.

Iz Berlina se čuje, da je poslan kot izredni poslanik v Moskvo von Papan, ki je bil nedavno dirigiran v Ankaru z namenom, da bi bil preprečil francosko-turški, oziroma angleško-turški sporazum.

Nepremostljivo nasprotstvo med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo

V Nemčiji se je poslednje čase računalo s tem, da bo mogoče Sovjetsko Rusijo odvrniti od sklenitve jamstvene pogodbe z Anglijo. V tem pravcu je bilo opaziti silna prizadevanja. Kakor pa kaže pisanje sovjetskega tiska, ki je zopet pričel zelo ostro napadati Nemčijo, se je Rusija dokončno odločila za politiko sporazuma z Anglijo in Francijo.

Nekateri politiki so računali, da bi Nemčija lahko pridobila Sovjetsko Rusijo zase, ako bi ji ponudila del Poljske in Besarabijo, ki pripada sedaj Romu-

niji, obenem pa izjavila, da nemški življenjski prostor neha ob sovjetskih mejah. V Moskvi pa izjavljajo, da bi delitev Poljske pomenila stik ruske in nemške meje, delitev Romunije pa bi imela za posledico, da bi se Nemčija znašla na obalah Črnega morja, ter bi bila pozneje enkrat v stanju zapreti Rusiji izhod iz Črnega morja skozi Bospor in Dardanele. S spretnim manevriranjem bi lahko dobila Nemčija nadvlado tudi na Baltičkem morjem in bi bila Rusija odrezana od morja v Evropi.

Kongres internacionale socialistične mladine

se bo vršil od 29. julija do 3. avgusta v Lille v Franciji.

Prva dva dni bosta posvečena manifestacijam, ostali dnevi pa posvetovanjem. Občina Lille vpoštevata pomen tega kongresa ter je izdelala s sodelovanjem pripravljalnega odbora načrt za oba prva

dneva spored proslave. V pripravljalnem odboru sodeluje tudi župan mesta sam. Občina je v socialističnih rokah, kakor večina francoskih velikih mest.

Škandal s povišanjem cen papirju

Ali se more trpeti, da kartel brez potrebe povišuje cene?

Brez vsakršnega obvestila javnosti je kartel jugoslovanskih tvornic papirja sporočil svojim odjemalcem, da povišuje ceno papirju od 15 do 20 odstotkov.

Da mu bo mogoče tako povišanje izvesti, se je najprej dogovoril s kartelom nemških tovarn. Pogodba med Cetropapirjem in nemškimi tovarnarji je bila podpisana dne 3. julija v Grazu.

Pri nas obstoje zelo strogi devizni predpisi, glasom katerih je prepovedano izvažati našo valuto, ako za to ni posebnega odobrenja.

Tu pa naenkrat vidimo, da se naš de-

nar takorekoč vsiljuje inozemskim dobaviteljem, da se na ta način izvozi čim več naše valute. Kaj smo res tako bogati? Ali ni nikogar, ki bi posegel vmes in podučil naše tovarnarje papirja, da je tako postopanje nedopustno? Ako ni na razpolago primernega zakona, bi ga bilo na podlagi pooblastil v finančnem zakonu mogoče ustvariti. Mi smatramo, da je vsako povišanje cen papirju zločin nad kulturo našega naroda, kajti pri nas bi morali z ozirom na veliko število nepismenih stremeti za tem, da bi bil papir čim bolj poceni, ne pa, da ga dražimo in to brez vsake potrebe.

Ne pozabite na volitve obratnih zaupnikov!

Strokovne organizacije pozivajo.

V smislu odloka ministrstva socialne politike in narodnega zdravja, kakor smo že poročali, se bodo vršile volitve obratnih zaupnikov v glavnem od 15. julija do 15. avgusta t. l.

Volijo se vsi obratni zaupniki iznova, ker je banska uprava že izvršene volitve, ki so se vršile v maju, razveljavila. Volilni odbori so isti kakor so bili zadnjč.

Delavstvo mora tudi pri teh volitvah

zaupnikov dokazati, da zna ceniti volitev obratnih zaupnikov in izvoliti svoje dobre in prave zaupnike. Pri volitvah in postavljanju kandidatur, naj kolikor je to mogoče, sodelujejo organizacije strokovne komisije, JSZ in NSZ, da se ne bodo glasovi cepili, kar je v smislu aprila meseca objavljene deklaracije. Za pojasnila in tiskovine se naj zaupniki obračajo na svoje centrale, da jim poskrbe potrebne tiskovine in druga važna obvestila.

Jugoslavija in mednarodni dogodki

Na vsak način nevtralna.

Beograjska »Politika« je pred par dnevi objavila članek, v katerem je povdarila, da Jugoslavija ne misli menjati svoje politike nevtralnosti in da se obveže, ki jih je sprejela Turčija kot član Balkanske zveze, ne tičejo ostalih članic.

Nemci na južnem Tirolskem se morajo izseliti

»Neue Züricher Zeitung« poroča, da je med Italijo in Nemčijo sklenjen sporazum, po katerem se južnotirolski Nemci lahko izselijo v Nemčijo v določenem roku. Če bi se ne izselili, se morajo izseliti v notranje kraje Italiji ali v itali-

janske kolonije. Oni, ki nimajo posestva, se morajo izseliti v dveh mesecih, oni, ki imaj posest, morajo v dveh letih posest prodati in se izseliti, ker sicer izgube pravico do zasluzka ali do posesti. Med tirolskimi Nemci je 195.000 Nemcev, ki so še vedno nemški državljani, 160.000 pa takih, ki so prevzeli italijansko državljanstvo. Sporazum se ne da več spremeniti in bo te dni uradno objavljen.

Vsa zborovanja v Nemčiji prepovedana

Nemški notranji minister dr. Frick je izdal odlok, da se v mesecu juliju in avgustu nobeno nacistično zborovanje v Nemčiji ne sme vršiti.

Dama in po svetu

O širokih samoupravah. »Hrvatski dnevnik« piše o člankih v »Slovenec«, ki so polni najbolj optimističnih izjav glede sporazuma. Zaključuje pa tako-le: »Že dvajset let širijo iz Beograda načrte o nekih širokih samoupravah. Sedaj je to tudi »Slovenec« naložil na svoj voz. Najbrž zato, da tudi on lahko nekaj »vozi«. Vsak pаметen človek ve ceniti sporazum med ljudmi, posebej še v političnem življenju. V soboto je bivši angleški minister zunanjih zadev Eden govoril o sporazumu med narodi in rekel med drugim tudi to-le: »Ne more biti sporazuma, ako se žele spori reševati s silo in ako se ne spoštujejo že doseženi sporazumi.« On je to govoril s stališča mednarodne politike, toda njegove besede imajo enak pomen tudi za področje notranje politike v vsaki državi.

60. rojstni dan dr. Mačka bodo slovesno proslavili po vsej Hrvatski dne 15. in 16. julija. Zlasti velike slavnosti bodo v Zagrebu.

Kongres delavskih zbornic. V Novem Sadu se je vršilo te dni zasedanje novo imenovanega centralnega tajništva delavskih zbornic. Seja tajništva je sklenila, da se bo vršil kongres delavskih zbornic od dne 22. do 24. septembra t. l. Odstavljen je bil centralni tajnik Dragoslav Milošević in postavljen za tajnika Zarija Popović.

Oprostitev od plačevanja davka od zakupnine za v najem dana zemljišča je finančni minister priznal zagrebškemu knezoškofijskemu ordinarijatu.

Belgarski ministrski predsednik KJuseivanov potuje v Berlin, kjer ga bodo slovesno sprejeli. Na potu je se oglasil v Beogradu.

Prijateljski odnosi med Romunijo in Egiptom. Po romunskih vesteh so razgovori, ki jih je imel egiptovski zunanji minister Jahija paša s predstavnikoma romunske vlade ugodno potekli in znatno doprinesli k globlji prijateljski odnosi med obema državama.

Egiptovski vojni minister potuje po Balkanu. Te dni je prispel v Sofijo. Njegovo potovanje ima političen pomen, ker obstojajo najožje zveze med Anglijo, Turčijo in Egiptom in tudi poseben dogovor teh treh držav glede Balkana. »Times« pišejo, da je britanska politika zadnje čase močno dvignila samozavest balkanskih narodov.

V angleško vlado bosta vstopila Eden in Churchill, ki sta bila že od nekdanj pobornika politike, katero sedaj vodi Chamberlain.

Nevtralna Belgija ima špijonažno afero. Dasi je Belgija izjavila zelo odločno, da hoče na vsak način ostati nevtralna, se pa neka država vendarle zanima za njene vojaške skrivnosti. Te dni so belgijske oblasti razkrile veliko špijonažno afero, v katero je zapleten mlad častnik belgijskega generalnega štaba. Vojaške dokumente je prenašal preko meje neki trgovski potnik.

Dve vesti iz Španije. Španski nacionalistični list »Heraldo de Aragón« objavlja natečaj za pisarniške moči, izvežbane v strojepisju in stenografiji, ki hočejo stopiti v službo za uradnike pri falangističnih organizacijah. Mesečni

zaslužek znaša 175 pezeta. Pred revolucijo je bila plača za pisarniške moči 45 odstotkov višja, življenjske potrebsčine so pa danes 100 odstotkov dražje, kot so bile pred vojno. — Španske oblasti so prepovedale, da daje policija časnikiarjem podatke o številu političnih aretacij. Pravijo, da take informacije »motijo« delo policije.

Kaj je vse mogoče na ljubem svetu. Zagrebška »Nova Rječ« poroča, da so kmetje v neki vasi v poreškem srezu po mučnem posvetovanju sklenili znižati šolskemu slugi mesečno plačo od 200 na 150 dinarjev. Sklep utemeljujejo s tem, da hočejo olajšati državni proračun.

Iz češke

Obletnica smrti Jana Husa

V četrtek, dne 6. julija bodo na Češkem tudi letos imeli državni praznik, ki je bil uveden po osvobojenju Českoslovaške v spomin smrti duhovnika in rektorja češke univerze, Jana Husa, ki je bil po sklepu cerkvenega koncila v Kostnici dne 6. julija 1415. leta živ sežgan na gmadi. Cerkveni sodniki so Jana Husa še pred smrtjo pozvali, naj prekliče svoje nauke, pa mu bo odpuščeno. Toda Jan Hus je bil trden, čeprav je vedel, kaj ga čaka. Cerkvenemu koncilu je pisal: »Jaz, Jan Hus, duhovnik Jezusa Kristusa, ne morem iz strahu krivo priseči in užaliti Boga, ne morem preklicati svojih spisov, katerih me po krivem dolžijo priče, ker tega nisem ne pridigal, ne trdil in ne branil. Kar se tiče posameznih odlomkov, ki so izbrani resnično iz mojih spisov, zavračam njih krivi smisel, toda mojih resničnih naukov ne morem preklicati, ker bi tega ne mogel storiti brez užaljenja Boga in brez žalitve svetih dostorjev. In če bi bilo možno, da bi se slišal moj glas po celem svetu, kakor bo prišla na dan ob sodnem dnevu tudi vsaka laž in vsak moj greh, bi prav rad pred celim svetom preklical vse krivo in blodno, kar sam kedaj mislil ali govoril. Tako pravim in pišem po svoji volji in brez pritiska. Jan Hus.«

Nato je cerkveni koncil proglašil nad Jan Husom smrtno obsodbo, a njeno izvršitev je izročil civilnemu sodišču.

Razpuščenji občinski sveti v čeških mestih. V celi vrsti čeških mest je protektor v. Neurath razpustil izvoljene občinske svete in imenoval komisarje. Nove volitve se ne bodo smele izvesti, dokler na to ne pristane v. Neurath.

Boji na Kitajskem

in na mongolsko-mandžurski meji.

Na mongolsko-mandžurski meji se vrše hudi boji med mongolsko-sovjetskimi četami in mandžursko-japonsko armado. Japonci priznavajo, da so mongolsko-sovjetske čete prodrle obmejne postojanke.

Med tem pa so Kitajci navilili na južnem Kitajskem proti Kantonu. Kakor trdijo poročila stoje njihove čete samo še 7 milj oddaljene od Kantona.

C. Nordhoff in J. N. Hall

HURIKAN

ŠTIRINAJSTO POGlavJE.

Sedaj pa moram v svojem pripovedovanju poseči nekoliko nazaj. Ko je tisto jutro po hurikanu vsči sonce nad Manukuro, je daleč od kopnega odkrilo sceno, ki je bila gotovo čudovitejša in strašnejša kot katerakoli druga, ki se je ob tisti uri odigravala kjerkoli na širni zemeljski obli.

Lahna sapica, ki jo je bilo komaj občutiti je gubančila površino morja. Zunaj na odprtem morju, daleč od koralnega pasu pri otoku Motu Ateji, je plavalo veliko izruvano purau drevo. Trdi les nikakor ni plaval dobro; četudi je ležalo deblo v kotu petinštiridesetih stopinj nad površino, so bile njegove daleč na vse strani štrleče, kot človek debele korenine, vidne v čisti vodi dva sežnja pod morsko gladino. Tudi spodnje veje drevesa so bile globoko potopljene, na njih pa so visela, trdno privezana z vrvmi, mrtva trupla treh žen, enega otroka in enega moža; na njihovih obrazih se je še jasno odražala muka smrtnega boja. Toda drevo ni nosilo samo mrtev, ampak tudi živ tovor.

Ko je na jutranjem nebu vzšlo sonce, veliko in čisto in obetalo vroč dan, je pričel mož, ki je čepel na eni izmed gornjih vej, odvezovati vrv, s katero je bil privezan ob deblo. Rabil je dolgo časa, predno se mu je to posrečilo. Njegovi prsti so bili tako otrpli, da jih je mogel komaj uporabljati. V obraz ga skoro ni bilo poznati in njegove oči so bile podplute s krvjo, nabrekle in napol oslepele.

Bil je Terangi. Poleg sebe je videl svojo ženo in svojega otroka, ki sta se tiščala na neki debeli veji. Na neki drugi, globlje pod vrhom vzrastli veji, ki je vsled naklona drevesnega debela molela skoro

navpično navzgor, je visela, popolnoma negibno, z glavo navzdol, gospa de Laage. Vrv, ki ji je bila ovita pod njenimi rameni, je vezala njeno telo z debelim drevesnim deblom.

Težko dihaajoč se je Terangi končno toliko sprostil, da se je mogel nekoliko obrniti in izpostaviti poživljajoči sončni toploti. Preteklo je pol ure, predno se je čutil dovolj močnega, da se je lahko pomaknil nekoliko dalje. Da sta bili Marama in Tita živi, je vedel, toda bal se je, da je gospa de Laage mogoče ponoči umrla. Ko je prvič poskusil spregovoriti so prihajali iz njegovega grla samo neki hripavi glasovi, nazadnje pa se mu je vendarle posrečilo poklicati svojo ženo. Dvignila je glavo, se s težavo obrnila in strmela vanj s svojimi očmi, ki so bile prav tako podplute s krvjo kot njegove. Izredno previdno je splezal Terangi k njima.

»Ali imaš toliko moči, da se lahko z rokama okleneš?« jo je vprašal. Marama je pokimala, nato je pričel razvozljavati vrv, s katero sta bili privezani. Tita, ki je bila docela zavita v katranast plašč svojega očeta in je vso noč ležala tesno prita k svoji materi, ni tako zelo trpela kot njeni stariši, toda tudi ona se je tresla od mraza. Marama jo je slekla do nedrij in razgalila tudi sebi gornji del telesa, da se je lahko izpostavila blagodejnemu vplivu toplih sončnih žarkov. Enako previdno je splezal potem Terangi h gospej de Laage. Potipal jo je za žilo na roki, njen utrip je bil zelo slab. Med tem, ko se je trudil da bi jo spravil v nekoliko ugodnejšo lego, je odprla oči, ne da bi ga bila spoznala. Terangi je zmajal z glavo, ko je pogledal k Marami.

Nahajali so se komaj deset čevljev nad površino vode. Morje pod njimi je bilo temno modro; svetlikalo se je v odbijajočih se sončnih žarkih in izgledalo tako čisto kot voda v kakšnem alpskem jezeru. Marama je pogledala na oni del drevesa, ki je plaval pod vodo in se zdrznila.

»Ali jih ne bi mogli... odvezati?« je vprašala. Terangi je zmajal z glavo. »Ne. Drevo bi se lahko preokrenilo.«

Oba sta šele v tem trenutku pravilno ocenila strahoten položaj, v katerem so se znašli. Drevo bi lahko vsak hip zgubilo ravnotežje. Ako bi morski psi hlastali za mrtvimi, bi se kaj lahko zgodilo, da bi tudi živeči postali njih plen. Razen tega niso imeli niti vode, niti hrane. Med tem jih je gnal tok počasi proti vzhodu. Naslednje kopno v tej smeri je bil otok Tatakoto, ki je bil oddaljen okrog sto milj. Lahko je bilo mogoče, da bo zaneslo drevo na eno izmed koralnih čeri tega pustega otoka. Toda tudi v tem slučaju bi poprej pomrli od žeje — tega se je Terangi prav dobro zavedal.

Splezal je na najvišjo vejo, ki je bila močna dovolj, da ga je vzdržala in se ozrl proti zapadu. Na morju je plavalo vse mogoče: izkoreninjena drevesa, palmovye veje in najrazličnejše razbitine. Tudi Marama se je vzravnala in gledala v isto smer.

»Ali vidiš — tam preko?« ga je vprašala.

»Vidim nekaj... ne vem pa za gotovo...«

»Tam leži Motu Ateja.«

»Kako daleč?«

»Mogoče dve milj.«

Terangi je opazil neko desko, ki je plavala blizu drevesa. Spustil se je v vodo, in ko je takoj nato plaval nazaj k drevesu je porival desko pred seboj. Potem je sedel na deblo, kjer je bila na veji nekoliko nad njim privezana gospa de Laage, se uprl ob neko vejo in se trudil, da bi krmaril proti kopnem. Deska je bila dolga in težka in Terangi je zbral vse svoje moči, ki so se mu zopet vračale, da bi se bil približal cilju. Čez četrto ure je uvidel, da je bilo njegovo prizadevanje zaman; drevo se ni približalo otoku niti za deset metrov.

(Dalje prihodnjč)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Zahvala. Podpisana se najsrčneje zahvaljujem vsemu delavstvu iz cementarne v Trbovljah za nakazano mi podporo ob priliki smrti mojega moža, za krasne vence, kateri so bili položeni na krsto pokojnika in za številno spremstvo na zadnji poti. Vam vsem hvaležna **Marija Ceterin, Loke 180.**

ZAGORJE OB SAVI

30 letnica obstoja prostovoljske gasilske čete. Dne 24. II. 1908 so bili na občinski seji izvoljeni oz. določeni gg. Fr. Weinberger, Jakob Hrastelj, Fr. Kozjak, Jos. Birolla in Melhijor Čobal v pripravljali odbor za ustanovitev Prostovoljnega gasilskega društva v Zagorju ob Savi. Še istega leta 5. julija se je vršil ustanovni občni zbor, na katerem se je vpisalo v društvo 81 članov, odbor pa je bil izvoljen sledeči: Fr. Kozjak, načelnik, Jos. Birolla, podnačelnik, Ferdo Poljšak, blagajnik, Janko Levstik, tajnik, Martin Repovž, Miha Cepin, Jos. Ranzinger, Anton Ule in Ivan Bajcar pa odborniki. — Izvoljeni odborniki in člani so takoj resno prijeli za delo in postavili trdne temelje današnjemu lepo urejeni četi. 9. avgusta 1908 se je vršila prva vaje mladega društva, pri kateri je imelo članstvo že 50 novih delovnih oblek in pa ročno brizgalno, ki jo je prejelo o tukajšnjega rudnika. Na drugem občnem zboru leta 1910, je bil izvoljen za načelnika tov. Josip Birolla, ki pa je še tisto leto nesrečno preminul. Njegov vredni naslednik je bil tov. Jos. Ranzinger. Pod njegovim vodstvom si je društvo v četrtem letu svojega obstoja nabavilo ročno snemalno brizgalno, voz za moštvo in mnogo drugega potrebne gasilskega orodja. Istočasno se je pričela graditi tudi lastna streha, ker je bilo do tega časa vse orodje spravljeno v hramu ge. Marije Weinbergerjeve in so se tudi vaje predvsem vršile pod njenim kozolcem. V juliju leta 1913, je bil otvorjen sedajni gasilski dom s stolpom. V žalostnem času vojne je vršilo to organizirano društvo sanitetno službo, katero je moralo preživeti. Kmalu po vojni so razmere zahtevale že nabavo modernejšega orodja. Dne 30. avgusta 1925, je društvo svečano prejelo novo bencinomotorno brizgalno. Od leta 1928, je prevzel vodstvo društva agilni tovariš Martin Repovž, na zadnjem občnem zboru pa je bil izvoljen za predsednika čete tov. Klun France, za poveljnika pa tov. Ant. Medved. Omeniti je potrebno, da delujejo v četi še mnogi ustanovni člani kot aktivni člani. Za delo v prid bližnjemu je sedaj 9 najzaslužnejših članov prejelo odlikovanja na dan proslave 2. julija.

Izjava. Sestavka v štev. 74. »Delavske Politike« od 24. junija pod naslovom »V pogledu številnih raznih prirediteljev« ni pisal s. Jurij Arh. Uredništvo.

LITIJA

Izlet v Kamnik priredi podružnica delavskega kolesarskega društva v nedeljo, dne 9. julija na proslavo 20-letnice obstoja delavskega pevskega društva »Solidarnost« v Kamniku. Vabimo vse, ki se hočejo udeležiti izleta s kolesi, da se javijo do 8. julija pri s. Semeniču. Dostoj se prijavi 17 članov. Obenem vabimo tudi kolesarje sosednjih podružnic iz Zagorja, Trbovelj in Hrastnika. Odvoz iz Litije točno ob 5. uri zjutraj. Zbirališče pred lokalom g. Vere P.

HRASTNIK

Naročniki »Delavske Politike« iz steklarne, kateri so z naročnino v zaostanku, se vljudno pozivajo, da naročnino v redu in sproti plačujejo svojemu poverjeniku, ker obstoj in uspeh našega delavskega lista je odvisen le od redno plačane naročnine. »Delavska Politika« nima dohodkov iz kakšnih fondov ali pa podpor iz tovarniških blagajn. Naročniki, uvažujete današnji poziv in vzdržite svoj delavski list!

KRANJ

Delavci, ki se udeležijo delavske prireditve v Kamniku dne 9. julija s kolesi, na bodo do 6. ure zjutraj na Primorskem, odkoder bo ob 6. uri skupni odvoz. Knjiž Maksim Gorkija »Poletje« ima poverjenik še nekaj na razpolago. Kdor bi knjigo rad imel, naj jo čimprej kupi, da ne bo poprej pošla.

SLOVENSKA BISTRICA

Tlak na našem Glavnem trgu je v tako obupnem stanju, da bi ga morali popraviti, oz. položiti novega. Pohorskega granita je dovolj na razpolago in stroški za tako tlakovanje bi ne bili preveliki. Mogoče bodo mestni očetje vsaj v prihodnji proračun vnesli tozadevno postavko.

Telovadnico so odpovedali »Sokolu« v poslopiju Mestne hranilnice. V kakšne svrhe bo nova uprava Mestne hranilnice odslej uporabljala ta prostor, se še ne ve.

Krvavo slovo. Preteklo soboto se je poslavljaj nek gospod, ki odhaja menda preko meje na sever. Na cesti v bližini hotela N. se je družba, ki je slavila odhodnico, sporekla z nekim človekom, ki mu to proslavljanje ni šlo v račun. Po kratkem prerekanju je dotičnik z nožem oklal dva izmed vesele družbe.

KOLESA (Wanderer)

originalna, priznana najboljša kvaliteta po mesečnih obrokih

d i n 100-

FRANC LEPOŠA d. z o. z. Maribor, Aleksandrova cesta 39

LJUBLJANA

V nedeljo vsi v Kamnik!

8. in 9. julija 1939 proslavi Delavsko pevsko društvo »Solidarnost« v Kamniku in »Delavska knjižnica« 20-letnico delovanja s tem-le sporedom:

1. Na predvečer, to je 8. julija, ob 8.30 zvečer slavnostni kulturni večer, na katerem sodelujejo poleg jubilarita: a) Prvo slovensko pevsko društvo »Lira« iz Kamnika, b) delavsko pevsko društvo »Planinka« iz Duplice.

2. Dne 9. julija ob 9. uri sprejem gostov na glavnem kolodvoru in sprevod v Mestni park.

3. Slavnostno zborovanje.

MARIBOR

Pred povišanjem najemnin. S 1. julijem t. l. je stopila v veljavo nova uredba o davku za narodni obrambni sklad. Ta davek bodo morali plačevati tudi hišni posestniki in sicer sorazmerno višini zgradinarine. Kakor vedo povedati najemniki, so se nekateri hišni posestniki že oglasili in nameravajo ta davek v celoti prevzeti na najemnike na ta način, da bodo povišali najemnine. V takih slučajih se potem redno dogaja, da porastejo najemnine še za več kot pa mora plačati hišni posestnik. Najemniki-delavci bodo na ta način dvakrat plačali davek za narodno obrambni sklad: enkrat od svoje plače in potem še pri najemninah ter življenjskih potrebščinah, kajti vsi imoviti sloji: podjetniki, hišni gospodarji, trgovci itd. lahko prevale sleherno povišanje davka na konzumente, ve delavec tega ne more, za njega pomeni vsako novo povišanje davka zmanjšanje plače, ker se le redko posreči delavstvu, da si tako novo obremenitev olajšal z uspešnim mezdinim gibanjem. Ako se povišujejo davki oz. nalagajo novi, potem bi se baš z ozirom na delavstvo morala urediti stvar tako, da bi posejudoji ne mogli prevzeti davkov na delavčeva ramena v obliki povišanja cen življenjskih potrebščin ali stanovanjem in slično. Ako se to ne zgodi, potem bodo n. pr. v tem slučaju prispevali za narodno obrambo samo eni, drugi pa ničesar.

Kresovi so goreli sinoči po vseh okoliških hribih v spomin dveh slovanskih apostolov Cirila in Metoda, za katera trdijo, da sta si pridobila ogromne zasluge za Slovence in severne Slovence sploh. Nesporna njuna zasluga je vse-kakor, da sta pomagala med Slovenci in severnimi Slovani širiti vpliv rimske cerkve, ki bi sicer mogoče težje prodrla med nje, ako bi jim ne mogla oznanjati nauka v domačem jeziku.

»Ljudska samopomoč« v Mariboru je imela v nedeljo, dne 2. t. m. svoj redni občni zbor, ki je sprejel nova pravila, po katerih se je registrirana pomožna blagajna pretvorila v zadruško z omejenim jamstvom. Novi zakon o gospodarskih zadrugah z dne 24. sept. 1937 vsebuje določbo, s katero se ukinja zakon o registriranih pomožnih blagajnah in se morajo te pretvoriti v štiri letih po določbah zakona. — Odbor je smatral po posvetovanju s strokovnjaki za najprimernejšo obliko zadruško z omejenim jamstvom, kar je sedaj občni zbor sprejel. — Iz poročil blagajniških funkcionarjev posnemamo, da je imela »Ljudska samopomoč« koncem lanskega leta (1938) 8107 članov, prometa čez 36 milijonov, a matematične rezerve in varnostni sklad sta dosegla vsoto din 7.807.161.93. Na predlog zavarovalnega tehnika je občni zbor sklenil, da se datjave (pogrebne) članov, ki so pristopili do 1. novembra 1933, do nadaljnjega zmanjšajo za 18 odst.

Naknadna zaprisega onih vojnih obveznikov, ki iz katerega koli vzroka še niso bili zapriseženi, bo na dan 19. julija ob pol 11. uri v Gambrihovi dvorani.

Koncert v parku bo v četrtek, dne 6. julija od pol 21. do 22. ure. Igra godba Glasbenega društva žel. del. in uslužb. (kapel. M. Schönherr).

Otroci v službi hrastniške steklarne

V »Delavski Politiki« smo svojčas že spregovorili o nenavadnem zaposlenju mladine v hrastniški Steklarni. Zdi se, da inspekcija delatistega našega članka ni vzela v pretres in da dostoj v tej smeri v Steklarni ni bila izvedena nobena preiskava.

Protizakonito izrabljanje mladine se torej vrši naprej, in smo vsled tega prisiljeni, da o tem kričočem nesocialnem izkoriščanju ponovno in podrobneje spregovorimo.

V javnosti vzbuja to početje dan na dan ogorčenje. Saj vsako noč z začudenjem in z grozo opazujejo potniki, kako pri nočnem posebnem vlaku ob 1.49 uri vstopa mladina, dečki in dekleta od 14 let naprej v vlak in potem zopet v Trbovljah, ter ob 2. uri zjutraj izstopajo na postaji Hrastnik, kamor se vozi okrog 200 takih mladičev, ki se zvrstijo v Steklarni v 3 zmenah.

Ti nočni mladiči morajo potem še dve uri noči prebiti v Hrastniku, seve brez primerne nadzorstva, ker delo v Steklarni začnejo šele ob 4. uri zjutraj, ko izmenjajo deco, ki je vstopila na delo ob 8. uri zvečer. Delo traja nato do 12. ure, a domov se morejo vrniti šele proti 1. uri ali tudi šele proti 4. uri popoldne. Dečki in dekleta, ki so bila v celonočni službi, pa so morali oditi z doma že ob pol 7. uri zvečer, delajo od 8. ure zvečer do 4. uri zjutraj, a vlak domov imajo šele ob 6.10 uri zjutraj in pridejo tako proti 7. uri domov. Z doma so na ta način odsotni prav vsi noč od 7. ure zvečer do 7. ure zjutraj, torej polnih 12 ur.

Kakšna naj bo ta mladina, ki se sedaj spreminja dan v noč in noč v dan.

Plača din 18 na dan, tudi za noč.

Za teh 8 ur dela, naj si bo podnevi ali ponoči, plačajo lastniki Steklarne, bratje Abel,

4. Ob 13.30 do 14.30 ure promenadni koncert.

5. Ob 14.30 uri nastop skupnih zborov na slavnostnem prostoru.

6. Velik koncert na čast gostov v Kino-dvorani.

8. Združeni zbori zapojeje »Proletarsko ko-račni« na slavnostnem prostoru.

8. Prosta zabava in skupno spominsko slikanje.

Glavni odbor zveze »Vzajemnosti« prosi vsa društva in posamezne člane, posebno tiste, ki so bliže ljubljanske okolice, da obiščejo to veliko kulturno in glasbeno prireditev.

Udeležba ob priliki kolesarskega dneva v Trbovljah. I. delavsko kolesarsko osrednje društvo v Mariboru poziva podružnice na Pobrežju, v Studencih, Rušah in Slov. Bistrici, kakor tudi vse člane in prijatelje, da se vsi korporativno udeležijo kolesarskega dneva v Trbovljah dne 16. julija, in sicer ob vsakem vremenu. Zbirališče bo na glavnem kolodvoru ob 5. uri zjutraj. Peljali se bomo z vlakom; koles ne jemati s seboj. Kdor se še ni prijavil, naj to nemudoma stori do 13. t. m., da bomo vedeli število udeležencev in tudi koliko vagonov bo treba rezervirati in koliko kosil. Prijave sprejema predsednik s. Perko Edgar. Ta izlet je združen z izletom Glasbenega društva železničarskih delavcev in uslužbencev v Mariboru.

Konec šumeče limonade. Gotove tovarne so izdelovale za poletno sezono takozvano šumečo limonado. Razen kemikalij, ki povzročajo kipeenje, ako se jih vrže v vodo, je bil tabletam primešan tudi saharin radi boljega okusa. Lansko leto je izšla prepoved uporabljanja saharina v te svrhe. Tovarne so poskusile izdelovati šumečo limonado s primesjo sladkorja. Tablete za izdelavo šumeče limonade so postale večje, ako se jih vrže v vodo, povzroče kipeenje kot nekoč poprej, toda vse skupaj ostane brez okusa, ker sladkor ne more nadomestiti saharina. Posledica tega bo, da bo izdelovanje šumeče limonade sploh prenehalo, ker je nihče več ne bo pil, najmanj pa otroci, kateri so jo prej nekoč zelo radi pili. Prepoved uporabe saharina je gotovo pravilna, kjer se gre za živila, ki morajo imeti hranilno vrednost. Šumeča limonada pa je samo neke vrste svežilna pijača in tiste tablete, ki se vržejo v vodo, imajo edini namen, da povzročijo kipeenje vode in ji dajo nek okus. V take svrhe bi se poraba saharina lahko dovolila še tudi za naprej, nikakor pa ne za fabrikacijo malinovca ali podobno.

Obešili so ga. Na smrt obsojeni Silvester Kranjc iz Mežice je bil dne 4. julija obešen na čvorišču okrožnega sodišča v Mariboru. Branitelj imenovanega, dr. Mühleisen, je še zadnji dan poskušal izposlovati pomišljenje, pa je bila njegova prošnja zavrnjena. Našlo se je mnogo ljudi, ki bi bili radi napasli svojo radovednost in zadostili svojim instinktom ob pogledu na morilca pod vislicami, pa niso prišli na svoj račun, ker je sodišče pri tem žalostnem aktu izključilo javnost, kar je tudi edino pravilno. Kakor vedno pa si gotovi časopisji tudi to pot niso dali vzeti, da ne bi z obešenjem napravili svojega »kšesta« in so zato na dolgo in široko opisali njegove zadnje ure: kaj je jedel in pil, kaj govoril, kako se je spovedal, kako se je tresel pri misli na smrt in ob pogledu na vislice, do kamor ga je spremljal pater s križem v roki in kako je potem zanihalo njegovo truplo, ko mu je krvnik z visokim cilindrom na glavi in belimi rokavicami na rokah, zavljal vrat. Kaj takega bi se moralo dogoditi večkrat, to bi bila duševna hrana, s katero bi časopisje pitalo svoje čitatelje!

Ker se do sedaj ni pojavil noben nov slučaj stekline v mestu, se omili strogi pasji zapor tako, da lahko psi prosto letajo z nagobčnikom ali pa se jih vodi brez nagobčnika na vrvici.

CELJE

Težke krivice se dogajajo dan za dnev delavstvu po tovarnah in delavnicah. Delodajalci očitno kršijo zakone, ki so v zaščito delavstva, ker se čutiljo varne pred posameznimi delavci. Delodajalci vedo, da se posameznik ne bo upal tirjati svojih pravic iz strahu, da ne izgubi pri tem še ta borni zaslužek, ki ga ima. Dnevno čujemo pritožbe teh ljudi, ki so brez zaščite izpostavljeni izkoriščanju delodajalcev. Stalno povdarjamo, da je edina zaščitnica delavskih interesov samo svobodna strokovna organizacija. Razumemo položaj, v katerem se nahaja danes delavec. Delodajalci, posebno tisti fabrikanti, ki so tuji in nam še nacionalno nasprotni, budno pazijo, da se ne ustanove v njihovih tovarnah strokovne organizacije. Vsa sredstva izrabijo, neglede na to ali so dovoljena ali ne. V krali zatro na prav brutalen način vse kar bi vodilo k organizaciji. Delavci trpe in čakajo rešitve. Tolažijo se s tem, da si bodo pač potem iskali pravice za nazaj, ko bodo na cesti. Ta taktika ni pravilna. V tovarnah se morajo organizirati vsi, neglede na to, kaj poročajo gospodje fabrikanti. Žrtve bodo vseeno, čeprav ni organizacije v tovarni. V tem slučaju cvete denuncijanstvo, ki spravi marsikaterega poštenega delavca ob kruh. Edini nasvet, ki ga moremo dati vsem tistim, ki bodo še iskali zaščite je ta: Organizirajte se, napravite močno obrambo in skupno zaščitite svoje pravice. Vse predpriprave za organizacijo izvršite hitro in brez hrupa. Ne vlačite zadev, ki se tičejo samo vas, na veliki zvon, da jih slišijo plačanci, ova-duh fabrikanta. Pri delu bodite previdni. Ne dopustili, da bi se na račun vaše naivnosti in poštenosti mastile kreature, ki izdajajo svoje sotrpine za judeževе groše. Samo v organizaciji je naš spas in rešitev. Napisali smo to na naslov vseh tistih, ki se jih tiče in ki bodo morda že v bližnji bodočnosti iskali nasveta in zaščite. Še enkrat povemo: Organizirajte se!

MEŽICA

Preminul je po triletni težki bolezni s. Kunc Florijan v starosti 32 let. Bil je dolgo let zvest naročnik »Delavske Politike«. Ohranili ga bomo v trajnem spominu, preostali družini pa naše iskreno oszjalje!

SENOVO PRI RAJHENBURGU

Težave gostilničarskega poklica. V našem kraju je nič manj kot 14 gostilničarjev, ki so seveda vsi pripravljeni čim boljše postreči gostom, ki prihajajo k nam na obisk. Toda kaj hočete, ko pa gosti raje zahajajo na grič, kjer tudi dobe prvovrstno kaplico, za podlago pa še liker in čokolado. Sedaj premišljajo gostilničarji, ali naj gredo tudi oni na grič in postanejo tam natakariji? Mogoče bi bilo celo priporočljivo, da se preoblečejo? Vprašanje je le, kam bi z ženami in otroci.

Razno

Praznik trikolore. V Parizu bodo dne 12. julija praznovali praznik trikolore, francoske narodne zastave, ki je pred 150 leti prvič plapolala v Parizu. V to svrhu bo v sredini Pariza postavljen 35 m visok jambor, na katerem bo vihrala zastava, dolga 20 m in široka 14 m.

Velike poplave v Belgiji so porušile vojaško važen prekop med Liege in Anversom v dolžini dveh kilometrov. Prekop je bil šele na novo zgrajen. Sumijo, da gre za sabotažo.

Ali more biti antisemit rektor univerze? Profesor Buland je med najpomembnejšimi antisemiti na Poljskem. Pripada mali poljski skupini vseučilišnih profesorjev, ki se zavzemajo za »arijski paragraf«, ki naj židom onemogoči daljnje študije. Tega profesorja je senat lvovskega vseučilišča izvolil za rektorja. Izvolitev pa mora potrditi minister prosvete, ki je pa odklonil podpis te izvolitve.

Najemniki so stavkali v Eastend v Londonu. Hišni posestniki so morali ukloniti in znižati najemnine ter prevzeti vse stroške popravil, ki so jih doslej nalagali najemnikom.

Ameriško potniško letalo »Yankee Clipper« je preletelo Atlantski ocean v 18 urah 45 minutah.

Koliko je tujih poljedelskih delavcev v Nemčiji? Iz nemškega uradnega vira poročajo, da je v Nemčiji zaposlenih 113.000 inozemskih poljedelskih delavcev in sicer: 40.000 Slovakov, 37.000 Italijanov, 15.000 Jugoslovancev, 12.000 Madžarov, 5000 Bolgarov in 4000 Holandcev.

Izključno iz umetne lesne volne se mora izdelovati v Nemčiji: posteljna pregrinjala, zastave, podloge za damske obleke, klobuke, čepice, obleke za delo na vrtu, pižame, kravate, preobleke za kovečje in ostale usnjene predmete, zaščitna in zavese za zatemnitev oken. V »Textil-Zeitung« piše glavni strokovnjak za tekstilno panogo, Kehrl, da je nemška tekstilna industrija zašla v slepo ulico, toda ne po svoji krivdi in da mora radi tega storiti vse, da se vzdrži življenjski standard nemškega naroda.

Tatvina avtomobila se kaznuje v Nemčiji s smrtjo. Za sojenje te vrste deliktov so postavljena posebna izredna sodišča. Te dni je bil obsojen na smrt od sodišča v Halle 20 letni Viljem Grathenauer. Imenovan je imel samo namen polastiti se avtomobila in sicer na ta način, da bi bil ubil soferja. Med vožnjo pa si je stvar premislil, oz. mu je zmanjkalo korajže. Prijeli so ga skupno z njegovo spremljevalko, ker nista mogla plačati voznine. Pri zaslišanju pa je Grathenauer priznal svoj namen. Ker pa nemški zakon ne razlikuje med namero in izvršitvijo kaznivega dejanja v slučaju avtomobilskega ropu, bo Grathenauer obglavljen. Kljub zagrojeni smrtni kazni so tatvine avtomobilov v Nemčiji zelo pogoste.

Nemčija dobavlja municijo Kitajcem. Med nemško orožno industrio in Čankajškovo vlado na Kitajskem je bil sklenjen nov dogovor glede dobave municije v znesku pet milijonov angleških funtov. Posredovala je to kupčijo, kakor vse ostale kupčije Čankajška v boju proti Japoncem, družba Haprop.

Predavanje v Slovenski Bistrici

V Zg. Bistrici, tik pod Pohorjem je že stara kovinska industrija dunajske tvrdke Zugmayer & Gruber. V Jugoslaviji so se sicer lastniki nekoliko premaknili s svojimi deleži, toda v jedru je ostalo podjetje isto, samo da se zadnji čas vedno bolj in bolj širi. Leta 1925 je zaposlovalo podjetje komaj kakih 60 delavcev, sedaj jih je že čez 200.

Razredna zavest tega delavstva je bila vedno odločna in tudi politični faktorji so morali vsigdar računati v tem kraju s tem zavednim proletariatom. Opazilo se je to zlasti pri občinskih volitvah, ko so se vsi mogoči kandidati borili za naklonjenost gornjebistriškega delavstva.

In tako je tudi strokovna organizacija, podružnica Saveza Metalnih Radnikov v Zg. Bistrici že dolga leta krepko zasidrana, pa tudi njeni uspehi: kolektivna pogodba. V tovarni je red glede izvrševanja socialne zakonodaje.

Naravno da ima tako delavstvo močno razvito svojo kulturno potrebo ter se zvesto oklepa in udejstvuje tudi v svoji podružnični delavsko-kulturnega društva »Vzajemnosti«. To dokazuje najbolje dejstvo, da imajo celo svojo godbo na pihala, 200 krepkih, discipliniranih in

zvestih mladih soodruživcev, ki si iz lastnih sredstev vzdržujejo svojo priljubljeno godbo.

V nedeljo so nas ti godbeniki prijetno presenetili ter v dvorani hotela »Beograd« v Slovenski Bistrici pred začetkom predavanja zasedli oder in navzočim zaigrali par lepih komadov, v uvod predavanja pa še »Delavski pozdrav«.

Z običajno pohorsko zamudo so naši zvesti soodruži napolnili dvorano, ko je s. Germ otvoril predavanja in sta nato govorila do poldneva ss. dr. Reisman Avg. in Viktor Eržen o vseh onih delavsko-zaščitnih vprašanjih, od katerih je ravno danes najbolj odvisna boljša ali slabša usoda delavstva. Vsi so z največjo pazljivostjo sledili govornikom, dajali ponovno povdarka svoji volji, da neomajeno branijo svoje pridobljene pravice, ki bi jih radi delodajalci na vseh koncih in krajih krajsali ali sploh odpravili.

Kako zrelo je to naše delavstvo, kaže najbolj visoko število naročnikov »Delavske Politike«, ki jih je samo v Zg. Bistrici že 80, pa se jih je v nedeljo zglasilo še 11 novih, a soodruži Dornu so pri nabiranju za tiskovni sklad vložili v klobuk še in 75. Godba je zopet zaključila to krasno uspešno predavanje, ki ga hočejo soodruži čimprej zopet nadaljevati.

V kočevskem revirju vlada glad

Kočevo, 2. julija.

Razmere na kočevskem rudniku, o katerih smo že ponovno poročali, se ne le niso nič izboljšale, temveč celo poslabšale. Rezultat vseh intervencij v mestu, Ljubljani in Beogradu je, da je dobil rudnik 100 ton naročil več, kar pomeni en cel šit del mesečno. Ob zadnji plači so rudarji z votlimi pogledi motrili svoje plačilne listke, saj so nekateri zopet dobili komaj po nekaj kovačev. Med rudarskimi družinami je obupno razpoloženje; ljudje ne vedo več, kaj naj napravijo in kam naj se obrnejo. Družine s petimi, šestimi ali celo sedmimi otroki stradajo, ko ni v hiši sredstev niti za krompir in žgance. V konzumu so vsi zadolženi, tako da ne morejo dobiti ničesar več na up. Rudarski dolg je narastel že na težke desetisoče, ki jih bodo rudarji ob rednem delu morali odplačevati skoraj pol leta. Nečuvno je mlad rudar hotel dobiti v konzumu hleb kruha pred šihom. Ni ga dobil, šel je teč na delo! Ko se je vrnil z dela, zopet ni dobil kruha, nakar ga je za hrano zaposlil ob prostem času kmet. Fant je jokal od obupa.

Ker so bile vse intervencije brezuspešne, bo v bodoče še manj šihov, in sicer se bo delalo mesečno samo reci in beri devet dni, od katerih odpadejo približno štirje za odbitke. Poleg tega predvideva podjetje redukcijo kakih 40 rudarjev, ki naj gredo s trehuhom za kruhom. Pravkar je prišlo obvestilo od Delavske zbornice, ki je na prošnjo poslala preko svojega kočevskega zaupnika na g. kaplana Škvarco din 2000 podpore.

Ob zadnjem obisku g. bana v Kočevju se je zglasila pri njem tudi deputacija rudarjev. Zaradi težkega položaja je imela II. skupina v nedeljo sestanek, na katerem so zbrani rudarji vseh smeri dali duška svojemu ogorčenju. Sklenili so, da ne pristanejo na nobeno redukcijo in da skličejo anketo tajnikov treh strokovnih organizacij (ZRJ, Jugosl. Strokovne zveze ter Zveze strojnikov in kurjačev). Ob enem so mnenja, naj bi se nekaj rudarjev premestilo v druge rudnike, če že ne gre drugače.

Rudarji so globoko prepričani, da se za njihovimi hrbi umazano rovari v Kočevju samem je nekdo, ki je včasih volil Živkovića in Jevtića, pa danes vedri in oblaci

po mestu — samo glede rudarjev se ne zaveda svoje odgovornosti. Da, nekateri se v svoji podli igri ne ustavijo niti pred izstradanimi ljudmi!

In še nekaj važnega! Danes se toliko povdarja naše nacionalno vprašanje, na vseh koncih in krajih se piše in govori o njem. Prav tako, da se branimo pred zaslužjenjem! Nekateri pa ne morejo in nečejo razumeti, da je treba brez-pogojno pomagati rudarjem, ki žive v okolici, kjer je pred nekaj tedni gorelo okrog 30 kresov. Ne kopljimo si sami groba!

Podržavljenje lekarn in še kaj

Pričela se je iznova debata o podržavljenju lekarn. Misel sama na sebi ni slaba, ker morejo ustanove, ki so v javnem splošnem interesu, biti v rokah države. Takih stvari v javnem interesu je več. Tako je, recimo, zdravniška pomoč, pravno varstvo, razne javne naprave itd. Nikakor pa ne zadostuje, da se take ustanove podržavijo ali monopolizirajo, pa potem ne funkcionirajo. V podržavljenju takih ustanov mora biti ideal perfektna vršitev nalog, ki jih ima ustanova, imamo bolnice, kulturne ustanove in vse te se bore za obstoj s težko materialno borbo. Lepo se glasi, da bomo dobili več lekarn in farmacevtov, ki so nezaposleni, dobe službe. Ideja torej ni slaba, ali realizirati se mora tako, da bo koristila javnim interesom in obenem strokovnim nameščencem.

Maksim Gorki: »POLETJE«, socialni roman iz ruskih prevratnih dni je ravnokar izšel. Naroča se v naši upravi. Cena knjige s 156 stranmi osmerke, je samo 10 dinarjev. Knjigo toplo priporočamo.

V ogledalu

Francoska revolucija, židje, Dostojevski in Ljotičev »Zbor«. Zadnjič smo v zabavo naših citateljev omenili duhovit članek, ki ga je napisal o francoski revoluciji sam »führer« jugoslovanskega »Zbora« Dimitrije Ljotič. O tej stvari se je sedaj razpisal članek v celjskem »Zboru« in poklical na pomoč velikega ruskega pisatelja Dostojevskega, ki je umrl 9. februarja 1881. S citati iz Dostojevskega dela iz »Zimskih pripomb na letne vtise« nas skuša članek prepričati, da je bila francoska revolucija pogrešana itd. »Führer« »Zbora« bi gotovo ne bil zadovoljen s člankarjem, če bi ne navajal, da so vsemu zlu na svetu pravzaprav krivi židje. Nasrečnim Francozom je sestavil celo spored za proslavo 150-letnice francoske revolucije, (kar imenuje članek začetek židovske svetovne nadvlade), žid Jean Zay, kar je vsekakor neodpušljivo. Žid Blum pa ima v nekem denarnem zavodu, ki se baje imenuje »Banque de France« in ki gradi sedaj novo poslopje, naložene svoje milijone. Vrh tega je ta Blum spisal že drugi del neke knjige, v kateri baje pravi med drugim, da bo v Franciji napočila zlata doba tedaj, ko se bodo šolska dekleta vračala domov od svojih ljubavnikov kot nekdanji iz šole. Prepuščamo Zayu in Blumu, da se bodeta sama branila pred očitki naših »führerčkov«. Ker je že na lovu za židi, naj »Zbor« pove, kje je Diamantstein, prekrasna cvetka iz izvozne družbe, ki je bila ustanovljena s 500 milijoni dinarjev kapitala. S tem bo gotovo storil veliko uslugo Francozom, da se ga bodo znali ogniti in mu onemogočiti bivanje v Franciji, kjer bi jih sicer utegnili zaplesti v enake neprijetnosti, kot je naše stoođstotne patentniste. Dostojevskega tudi mi čislamo in vemo, da je napisal velika literarna dela. Člankarja bi opozorili zlasti na Dostojevskijevo delo »Idiot«. S tem je pa za nas tudi vsaka polemika z »Zbori« in zborčki ter »führerji« in »podführerčki« končana.

Grozeči oblaki nad Evropo, Azijo in Afriko

Spricho kritične situacije v svetu prazno in topo odmevajo neiskrene fraze o svetovnem miru, o katerem se drzno govorijo nekateri državniki. Frazirajo, dočim se razmerje obenem na vseh straneh zaostava in vznemirjenost postaja vsak dan večja. Pa tudi sam razvoj nekaterih političnih dogodkov ubija živce ljudi s svojimi skrivnostmi, ki vendar niso zaslužili muke najperfidnejše nejasnosti.

Tišina pred viharjem! Ali je to prava označba trenutnega položaja na svetu? Kar pogledjmo! Stvari na Daljnem vzhodu se zaostavajo in groze, da zdvijajo. V Moskvi se vodijo pogajanja med Anglijo in Rusijo, ki so zastrta z zagrinjajem tajnosti. Kako, da pogajanja ne napredujejo in kakšni so vzroki zavlačevanja? Novejše vesti pravijo, da Moskva ni zadovoljna niti z novimi angleško-francoskimi predlogi.

Sovjetska diplomacija očitno rada zavlačuje pogajanja, da do kraja izkoristi situacijo, v katero sta Anglija in Francija zašli. Ona želi, da ji velike sile priskočijo na pomoč brez oklevanja in gotovo v trenutku, kadar bodo v kakršni koli obliki ogroženi nje interesi ne samo na evropski, ampak tudi na azijski strani!

V tem oziru smatramo, da je stvar prav razumel »Neuer Vorwärts«, organ nemških socialnih demokratov v emigraciji v Parizu, ki je, baveč se s to »rusko situacijo« v Evropi, objavil svoje mnenje, katero v celoti prinaša moskovska »Pravda« z dne 20. junija. Socialnodemokratski »Neuer Vorwärts« tudi namreč meni, da tem zavlačevanju ni kriva samo Rusija, marveč tradicionalna lukavost angleških pogajalcev, ki se vedejo, kakor da bi pravzaprav ne vedeli, kaj Rusija hoče.

Rusija pa hoče, da se ji to pošteno plača, ker je situacija na svetu taka, da je potrebna tudi njena pomoč za ohranitev miru oziroma za vojskovanje, če pride v Evropi do spopada.

Moskovska »Pravda« je ponatisnila cel članek pariškega »Neuer Vorwärts«, ki se nanaša na to diplomatsko situacijo v Moskvi, in pravi med drugim, češ, da so formulirana vprašanja in tudi določbe bodočega dogovora bolj drugovrstnega pomena, da pa je bistveno to, da se dogovor podpiše pod pogoji, ki zagotavljajo maksimum vzajemnega zaupanja in potrjuje skupno voljo, da se pobije napadalca. Sovjetska Rusija je imela pri liko, da je s svojimi očmi videla v septemberski krizi, kako je potrebno, da so določbe mednarodnih obvez čim jasnejše in čim določnejše. Usoda male in v tako tragičnih okolnostih zapuščene Českoslovaške je poučna za vse narode in države.

Zadnje vesti

»Svet ne more več trpeti stanja, da bi se ljudje prebujali vsako jutro v strahu pred vojno«, je izjavil francoski zunanji minister Bonnet v nekem svojem javnem govoru, ki ga je imel dne 4. julija. Naglasil je, da ima angleško-francoska zveza premoč nad vsako drugo zvezo, ker nobena ne razpolaga s tako ogromnimi materijelnimi pa tudi duhovnimi sredstvi. Anglija in Francija ne moreta pristati na kakršnokoli nadvlado v Evropi.

Pogajanja v Moskvi so napredovala, kot trdi Reuterjeva poročevalska služba, vendar pa so preuranjeni glasovi gotovih časopisov, ki so javili, da bo trozvezna pogodba podpisana že sredi tega tedna.

Italijanski tisk svari Francijo pred bodočo vojno in pravi, da bo usodna zanjo, ker bo zgubila ne samo svojo mladino, ampak tudi svoje zveze s kolonijami v Sredozemskem morju.

Delavski pravni svetovalec

Povečana fotografija (Tržič)

Vprašanje: Moja žena je potnik neke fotografske tvrdke toliko časa nadlegoval, da mu je podpisala naročilnico za povečanje moje in svoje fotografije. — Podpisala se pa je samo s primkom in izjavila potniku, da bo naročilo veljalo le, ako jaz nanj pristanim. Sedaj pa sem naenkrat dobil od tvrdke račun z zahtevo, da ga plačam. Ali sva, jaz, odnosno moja žena dolžna plačati?

Odgovor: Vi niste dolžni plačati, ker niste ničesar naročili. Tudi Vaša žena ne bo mogla biti obsojena v plačilo, če dokaže, da je naročila samo pod pogojem, da tudi Vi na naročilo pristanete. Ker pa sama gotovo nima glede tega nobenih prič, dočim bo potnik, ki je naročilo sprejel, nedvomno pričal za tvrdko in pridržek Vaše žene gotovo tudi iz pismene naročilnice ni razviden, je verjetno, da bo ona pravdo proti tvrdki zgubila, če bi jo tvrdka tožila.

Preživnina za nezakonsko hčer (Ruše)

Vprašanje: Pred leti sem rubila nezakonskega očeta za otroka in so mu takrat odtegovali od plače. Službo je potem zgubil, a sedaj je zopet zaposlen, toda ima že dva rubeža na plači, ki bosta izplačana šele čez 5 let. Ali lahko tudi jaz rubim za alimente in če imam potem kako prednost, da bi prišla na vrsto?

Odgovor: Če je plača nezakonskega očeta zarubljena za kake druge dolgove in ne za preživnino otroka ali žene, potem mu mora ostati še din 20 proste plače na dan. Od teh prostih din 20 pa lahko Vi še vedno zarubite za alimente polovico, to je din 10 dnevno.

Rubež mezde za alimente (Sv. Urh)

Vprašanje: Za nezakonskega otroka nisem več let plačeval vzdrževalnine, ker nisem bil

v Jugoslaviji. Sedaj pa me zakonska mati rubi za nazaj ter so mi zarubili mezdo tako, da mi ne ostane čevno niti din 10. Ali je ta rubež upravičen?

Odgovor: Po zakonu je dopusten rubež delavske mezde do ene tretjine, vendar tako, da mora ostati delavcu vsaj din 20 dnevno prostih. Za alimentacijske terjatve pa je ta eksistenčni minimum nižji na din 10 dnevno. Nezakonska mati Vam torej lahko za vzdrževalnino zarubi eno tretjino mezde, pri čemer Vam pa mora ostati najmanj din 10 na dan rubeža prostih.

LJUDSKA SAMOPOMOC

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebniha in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za dobo mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačilna ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Rago
Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

FRANC REICHER, MARIBOR
Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnikih cenah. Hitra izdelava.

„FOX“ terpentin-krema je nenadkriljiva

Kdor hoče dobro kavo piti mora h

„KAVALIRJU“

Vazelin in pravi gumitrans Vas varuje v snegu dežju in blatu najbolje pred prehladom.

iti „Kavali“ specialna trgovina za kavo, čaj in čokoladne specialitete.

Priporoča se
SPECERIJSKA TRGOVINA
Delavski dom l.l. l.l.
Maribor, Frankopanova ulica 1.

ZIDAJTE POCENI!
Nosilce, betonsko železo, ograje, cevi, vsakovrstno okovje dobite zelo poceni, rabljeno ali vendar zelo dobro ohranjeno pri tvrdki
Justin Gustinčič, Maribor,
Tattenbachova ul. 14 in Ptujsko Tržaška cesta.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324